

ЕФЕКТИВНІ СПОСОБИ СЕМАНТИЗАЦІЇ ІНШОМОВНИХ ЛЕКСИЧНИХ ОДИНИЦЬ В УМОВАХ ВІРТУАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА

У статті охарактеризовано головну властивість віртуального навчального середовища «імерсивність», визначено основні умови породження явища імерсії під час здійснення студентами навчальної діяльності, обґрунтовано ефективність створення імерсивного навчального середовища для семантизації іноземної лексики. Визначено педагогічні умови організації віртуального навчального середовища на етапі ознайомлення студентів з іноземними лексичними одиницями.

Ключові слова: імерсія, семантизація, віртуальне навчальне середовище, занурення, персоналізація, іноземна лексична одиниця.

В статье охарактеризовано главное свойство виртуальной обучающей среды «имерсивность», установлено основные условия порождения явления имерсии во время обучающей деятельности, обосновано эффективность создания имерсивной обучающей среды для семантизации иноязычной лексики. Определены условия возникновения виртуальной обучающей среды на этапе ознакомления студентов с иноязычными лексическими единицами.

Ключевые слова: имерсия, семантизация, виртуальная обучающая среда, погружение, персонализация, иноязычная лексическая единица.

The main characteristic “immersiveness” intrinsic to virtual learning environment is described, fundamental reasons for immersion emergence during learning activities are defined, the efficiency of the creation of immersive learning environment for foreign meaning revelation is substantiated. The conditions serving for virtual learning environment emergence at the stage of familiarization with foreign lexical units are revealed.

Keywords: immersion, semantization, virtual learning environment, plunging, personalization, foreign lexical unit.

Масштабна інформатизація усіх сфер людської діяльності є причиною пошуку викладачами ефективних способів презентації навчального матеріалу, зокрема англомовного, з метою його швидкого сприйняття, глибокого засвоєння та практичного використання. Потреба формування у студентів немовних спеціальностей англомовних лексичних знань та вмінь їх застосовувати у професійних цілях слугує рушійним стимулом у створенні

належного віртуального навчального середовища (ВНС), імерсивна (занурювальна) природа якого породжує можливість інтенсифікації навчання лексики шляхом впровадження нових способів семантизації іншомовних ЛО. В зв'язку з цим, метою даної статті є дослідження явища імерсії, встановлення ефективних способів семантизації англomовних ЛО з урахуванням імерсивної властивості ВНС, визначення умов виникнення та функціонування ВНС. Основними завданнями статті є: розкрити зміст поняття «імерсія»; проаналізувати можливості використання імерсії для розкриття іншомовних лексичних значень; визначити умови, що уможливають появу ВНС.

Дослідженням проблеми віртуального навчального середовища займалися науковці М.Е.Вайндорф-Сисоєва, В. М. Кухаренко, М. Г. Євдокімова, В.В. Любченко, Г. Ф. Матіко, А. Н. Самойленко, В. А. Шитова, В. І. Штанько, L. Aniola-Jedrzejek, D. Boehm, D. Crookall, S. Ferris, S. Godar, H. Jarvis, R. Marriott, Y. Nishina, A. Okada, M. Plana, A. Ramos, P. Torres та багато інших. У своїх працях вчені-методисти обґрунтовують шляхи та перспективи використання ВНС в освітніх цілях, а також висвітлюють характерні властивості ВНС. Зокрема, така властивість ВНС як імерсивність була розглянута Р.С. Гуревичем, М.Г.Євдокімовою, Е.І. Сарафанюком, О.В. Шестопадом, Burdea&Coiffet, Crookall, D. Loader R. Shumaker, які відзначили її як головну характерну рису ВНС.

В контексті навчального процесу явище імерсії передбачає занурення студента в навчальне середовище. Так, на думку Е.І. Сарафанюка «ефект занурення» (імерсії) може відбуватись шляхом трансформації студента із зовнішнього спостерігача в активного учасника [3, 43]. Р.С. Гуревич та О.В. Шестопал дефініюють ефект занурення як інтерактивну наочність [5, 292]. Зарубіжні вчені, розглядаючи ВНС як комп'ютерно-опосередковане середовище, розуміють під поняттям «імерсії» суб'єктивне відчуття користувачем присутності/ співучасті у подіях, що відбуваються у змодельованому світі [8, 194], [9, 2], [7, 239]. В свою чергу, О.А.Палій переконана, що «психологічна атмосфера співучасті з тим, що відбувається на екрані» зумовлена тим, що студенти сприймають екранну презентацію інформації як пряме відображення певної дійсності, а не як вторинні свідчення про цю дійсність [2, 61]. Відповідно, завдяки демонстраційним властивостям екрану, студент, ототожнюючи штучно-створені моделі життя з реальними, занурюється у віртуальний простір. D. Loader зазначає, що для виникнення ефекту занурення у віртуальному середовищі, користувачу необхідно надати можливість виконати особисто-ініційовані дії, які нестимуть індивідуальний характер [6, 23].

На основі цих тверджень можемо зробити висновок, що імерсія студента у ВНС відбуватиметься у випадку активізації його діяльнісного потенціалу під час виконання навчальних завдань, а також шляхом реалістичного представлення студентам тих чи інших об'єктів дійсності.

Проаналізувавши сутність явища занурення, вважаємо за доцільне використовувати імерсію під час формування у студентів знань іншомовної

лексики, зокрема на етапі семантизації нових ЛО. Усі способи семантизації підлягають двохплановому розподілу: перекладні та безперекладні [1, 95]. Оскільки ймовірність занурення виникає в умовах максимального наближення студента до реальності, то перекладні способи семантизації, що передбачають використання рідної мови, запобігатимуть створенню психологічно достовірного середовища. Переклад іншомовних слів на рідну мову породжуватиме у студентів усвідомлення того, що їх навчають, тоді як розкриття значення ЛО іншими англомовними словами, ілюстраціями, відео фрагментами, надасть можливість мимовільного сприйняття лексики у «правдивому» навчальному середовищі. В зв'язку з цим, проаналізуємо безперекладні способи семантизації, до яких відносяться наочна семантизація (презентація ЛО за допомогою демонстративного засобу: малюнку, предмету, картини), мовна семантизація (презентація ЛО в певному контексті; у зіставленні з відомими ЛО), дефініція та тлумачення ЛО іноземною мовою [1, 95- 96]. В даній статті ми детальніше зупинимося на способах наочної та мовної семантизації у поєднанні, оскільки вони активно впливають на зорові та слухові аналізатори, що, в свою чергу, сприяє зануренню.

Одним із способів імерсивної семантизації виступає персоналізація, яка полягає в ототожненні студентом свого «я» з певним персонажем (зокрема з комп'ютерним персонажем; з персонажем у рольовій грі і т.п.) під час засвоєння іншомовного слова. Для прикладу наведемо семантизацію англомовної ЛО «a shut-off nozzle» - «перекривний ствол Б», значення якої можна розкрити за допомогою відео фрагменту, в якому демонструватиметься гасіння пожежі перекривним стволом Б з точки зору першої особи, а також виникненням на екрані речення «The fire at the factory can be extinguished by a shut-off nozzle», що забезпечує включення даної іншомовної ЛО у відповідний мовний контекст. Таким чином, семантизація іншомовної ЛО «a shut-off nozzle» передбачає: подачу слова у професійному контексті (гасіння конкретного об'єкту); залучення студента до певної діяльності (той, хто навчається перетворюється з пасивного спостерігача на активного діяча); апелювання змісту поданого матеріалу до особистісного досвіду, до власного «я» студента.

Іншим способом персоналізації виступає можливість користувача розробити свій власний аватар (комп'ютерне «я»)[Shumaker, p.240]. З метою семантизації іншомовного лексичного матеріалу за темою «Outfitting for firefighters» («Спорядження пожежників») студент може розробити персональний аватар пожежника, обираючи візуально представлене обладнання, яке позначене відповідними англомовними ЛО та передбачає аудіосупровід при натисканні певного слова. В результаті, студент ознайомлюється з новими англомовними словами під час конструювання власного віртуального середовища.

Отже, ефективними способами семантизації іншомовних ЛО є ті, які передбачають мобілізацію як слухового так і зорового каналів сприйняття. Т.О. Яхнюк, послуговуючись думкою Є. І. Шелонцевої, звертає увагу на те,

що зоровому образу належить така властивість як «залишковість», тобто утримання перед очима образу того об'єкту, який був сприйнятий, навіть після його зникнення [4, 74]. Завдяки цій властивості, у того, хто навчається, вибудовуються міцні асоціативні зв'язки, що забезпечують швидкий виклик сприйнятої ЛО з пам'яті. В свою чергу, виконання активних дій в момент здійснення розумової діяльності, відволікає студентів від усвідомлення навчального процесу як такого та створює передумови для мимовільного запам'ятовування іншомовних слів під час їх семантизації.

Успішне виконання будь-якого навчального завдання у віртуальному просторі вимагає зацікавленості у матеріалі, який вивчається. Досліджуючи формування іншомовних лексичних знань у студентів саме немовних спеціальностей, ми прийшли до висновку про необхідність навчання англomовної лексики у професійно-орієнтованому середовищі, що потенційно слугує мотиваційним ресурсом. Ознайомлення студентів з іншомовними ЛО у контексті їх майбутньої професійної діяльності значно активізує пізнавальні мотиви, окрім того, розв'язання студентами завдань професійного характеру за допомогою використання іншомовних слів забезпечує можливість глибокого розуміння значень ЛО та їх практичного використання.

Як уже зазначалося, імерсивність належить до визначальних рис ВНС, відповідно, на етапі ознайомлення студентів з новим іншомовним лексичним матеріалом, організація ВНС є можливим за наступних педагогічних умов:

- персоніфікована презентація іншомовних ЛО;
- мультимедійний супровід (відео фрагменти, аудіо записи, тощо);
- розкриття значень ЛО у професійно-орієнтованому контексті;
- максимально наближене відтворення ситуацій реальності;
- залучення творчого потенціалу студентів;
- здійснення впливу на пізнавальні потреби, на емоційну сферу.

Висновок. Таким чином, на основі аналізу теоретичних положень науковців та їх тлумачень явища імерсії в контексті віртуального навчального середовища визначено сутність поняття «імерсії», що полягає у зануренні студента в навчальне середовище шляхом залучення його до активної діяльності. Обґрунтовано ефективність використання імерсії з метою семантизації іншомовних ЛО є ефективним, що інтенсифікує сприйняття та засвоєння іншомовної лексики. Окрім того, імерсивності як ключової характеристики ВНС, визначено педагогічні умови які дозволяють створення імерсивного ВНС.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ніколаєва С. Ю. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник. Вид. 2-е, випр. і перероб./ Кол. авторів під керівн. С. Ю. Ніколаєвої. – К. : Ленвіт, 2002. – 328 с.

2. Палій О. А. Комплексне використання технічних засобів навчання для формування німецькомовної граматичної компетенції студентів (на базі англійської мови): дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.02 / Палій Олександр

Анатолійович. – К., 2002. – 219 с.

3. Сарафанюк Е. І. Педагогічні умови підвищення якості загальновійськової підготовки курсантів вищих військових навчальних закладів з використанням віртуального моделювання: : дис. ... канд.пед.наук : 13.00.04. / Сарафанюк Едуард Іванович. – О., 2005. – 221 с.

4. Яхнюк Т. О. Використання фрагментів художніх відеофільмів для навчання студентів мовних спеціальностей соціокультурної англійської лексики: дис. ...кандидата пед. наук : 13.00.02 / Яхнюк Тетяна Олександрівна. – К., 2002. – 222 с.

5. Освітнє середовище для підготовки майбутніх педагогів засобами ІКТ: [монографія] / Р.С. Гуревич, Г.Б. Гордійчук, Л.Л. Коношевський, О.Л. Коношевський, О.В. Шестопад; за ред. проф. Р.С. Гуревича. – Вінниця: ФОП Рогальська І. О., 2011. – 348 с.

6. Loader D. Jousting for the new generation. Challenges to contemporary schooling / D. Loader. – Australia: ACER Press, 2007. – 175 p.

7. Randall S. Virtual and mixed reality – systems and applications: international conference , virtual and mixed reality 2011, held as part of HCI International 2011, Orlando, FL, USA, July 2011, Proceedings, Part II / S. Randall. – USA: Springer, 2011. – 436 p.

8. Learning and instruction in the digital age / J. Spector, D. Ifenthaler, P. Isaias, K. Sampson. – USA : Springer, 2010. – 420 p.

9. When Does Immersion in a Virtual Environment Help Students Construct Understanding? [Електронний ресурс] / W. Winn, M. Windschitl, R. Fruland, Y. Lee. – Режим доступу:

<http://www.hitl.washington.edu/people/TFurness/courses/inde543/READINGS-03/WINN/winnpaper1.pdf>